

Scénář

EXT, JABKENICE - OBORA, PODVEČER

Listí na stromech v oboře začíná žloutnout. Tonalitou obraz připomíná plátno malíře Jakuba Schikanedera "Podzimní červánky". Vizual obrazů tohoto autora bude vizuálním klíčem celého filmu.

TITULEK: 1883

Padá tma. Místo je klidné. V oboře je rybník. Kousek od rybníka stojí BEDŘICH SMETANA (59), má šedý plnovous, nepřítomný výraz, oči vykazují šílenost. V uších má kousky vaty napuštěné hnědou tekutinou, která mu stéká po krku. Vítr zafouká do větví a Smetana zanotuje pár taktů skladby

B. SMETANA - MÁ VLAST (BLANÍK)

Smetana má zavřené oči, pak je otevírá, zdvihne ruce a diriguje mezi stromy neviditelný les smyčců a dechů orchestru, který teď slyší, do závěrečné tečky. Smetana odchází a mezi stromy vidí přicházet Ferencze Liszta s Berliozem a Mendelsohnem, mistři mu aplaudují.

LISZT

Příteli, vedu ti vzácné hosty.
Roberta Schumana Friedrichu znáte,
ale dnes přivádím i dva další
vzácné hosty, pana Berlioze a
Mendelssohna.

Smetana se klaní před Berliozem a Mendelsohnem, vítá se s nimi, i když stojí mezi stromy naprosto sám.

BERLIOZ, MENDELSON (M.O.)

Už víme, proč Čechy nazývali
odjakživa konzervatoři Evropy!

SMETANA

Přijměte pánové pozvání na čaj,
bydlím kousek odsud, u dcery,
prosím...

Smetana naznačí a jde jako první. V uších mu zní vysoký tón, který je nepříjemný, Smetana si drží bolestivě uši.

EXT, JABKENICE - PŘED MYSLIVNOU, PODVEČER

Smetana přichází k myslivně, velké budově se slunečními hodinami, obehnané dřevěným plotem. Vysoké E mu v uších odezní. Smetana ukáže na dveře domu své dcery, za okny se svítí. Smetana vybízí rukou neviditelné společníky.

(POKRAČUJE)

SMETANA

Prosím, panstvo. Půjdu jako první.

Ukloní se a sáhne po klice.

INT, MYSLIVNA - SMETANŮV POKOJ, VEČER

Smetana vejde do pokoje, kde se svítí. Dojde ke svému stolu. Najednou má oči jen pro rozdělanou skladbu.

Otevřená partitura je celá počmáraná, plná škrťů a kaněk od inkoustu. Další kusy partitury leží na klavíru, na podlaze, na rozházené manželské posteli. Smetana si sedne ke stolku s podepře si hlavu nad partiturou, píše a opět škrťá. Má nepřítomný pohled.

Smetana vstane, přechází pokojem, kolem klavíru, pohybuje rukou s perem jako by dirigoval neviditelný i neslyšitelný orchestr. Pobrukuje si při tom, on však orchestr slyší v plné síle.

B. SMETANA - VIOLA (ČÁST ZTROSKOTÁNÍ)

Dcera ŽOFIE (30) se objeví v otevřených dveřích, pléd kolem ramen, kontroluje ho. Dívá se na Smetanu lítostivě. Smetana si jejího příchodu nevšiml, pořád přechází tam a zpět po pokoji a šlape přitom na partituru. Slyšíme hudbu, která se překrývá kakofonicky, ale místy zní nádherně.

Žofie se konečně odlepí od futer a dotkne se otcovy paže. Hudba okamžitě ustane. Smetana se zděsí a prudce se k Žofii otočí, pokouší se jí vytrhnout, ale Žofie se ho nepouští, je to jakoby krotila koně.

Smetana se jí dívá do tváře a je naprosté ticho, neslyší ani hudbu, ani Žofiiny kroky, ani zvuky domu. Nic.

Pohled na Žofii, opět ji neslyšíme, jako Smetana. Smetana ztěžká dýchá, ale konečně se přestává s dcerou prát a dovolí jí dokonce, aby mu položila ruku na tvář. Žofie se dojatě usměje a pevně otce odvádí k posteli, ze které shrne partituru a popsané papíry.

ŽOFIE

Zítra je taky den.

SMETANA

Promiň, promiň.

Smetana si poslušně lehá, Žofie ho trpělivě ukládá.

Žofie sbírá partituru a pokládá ji na klavír. Přejede prsty přes notové osnovy. Ohlédne se na Smetanu, ale ten už spí. Posadí se k němu, vidí, že má přivřené oči a oddechuje. Zkusmo vytáhne kousek vaty, skloní se k jeho uchu a zašeptá.

(POKRAČUJE)

ŽOFIE

Tati?

Smetana se ani nehne. Žofie uslyší vrznutí a otočí se ke dveřím, ve kterých stojí její manžel, JOSEF SCHWARTZ (38), robustní pohledný muž v oděvu panského nadlesního. Kývne na ni, aby už šla, Žofie se ještě otočí k otci, přikryje ho a uhladí mu šedé rozčuchané vlasy. Zhasne petrolejku.

INT, MYSLIVNA - LOŽNICE SMETANY, NOC

Smetana přerývaně spí, otevře oči a před ním se producíruje prostitutka, směje se na něj, rudé nalíčené rty, v šeru za ní se producírují další prostitutky v tanci.

J.OFFENBACH - ORFEUS V PODSVĚTÍ

Smetana se snaží vstát, ale prostitutka na něj skočí a plazí se po něm, zvedne si sukně. Smetana vypadá zděšeně. Hudba zesiluje.

Prostitutka ho obkročí. Její tvář je bílá. Tmavé vlasy jí těžce padají přes ramena. Smetana se rozhlíží a vidí svou manželku KATEŘINU, jak sedí na klavírní stoličce a dívá se, s výčitkou v očích.

Smetana popadne prostitutku za pas a pokusí se ji odtlačit.

SMETANA

Ne, ne ...

Kateřina se dívá dál a smutně zavrtí hlavou. Prostitutka se začne smát. Ženy v pozadí se točí v tanci. Smetana tluče a křičí. Hudba zesiluje a poté se rozpadá na kakofonii.

EXT, JABKENICE, NOC

Temná krajina, svítící okna myslivny. Rozléhá se Smetanův křik.

INT, MYSLIVNA - ŽOFIINA LOŽNICE, NOC

Žofie s Josefem se probouzí, slyší Smetanův křik. Josef se se zasténáním obrací ke zdi, Žofie odkopává peřinu a vstává.

INT, MYSLIVNA - SMETANŮV POKOJ, NOC

Smetana se zmítá v posteli a křičí, oči má pevně zavřené. Žofie vlítne do pokoje, rychle odkládá lampu na stůl a pokládá Smetanovi ruce na ramena.

(POKRAČUJE)

SMETANA

Ne! Ne!

ŽOFIE

Tatínku!

Smetana se dál zmítá, Žofie si uvědomí, že ji nemůže slyšet, tak s ním začne ještě víc třást.

ŽOFIE

Klid, klid!

Smetana prudce otevře oči a zadívá se Žofii do tváře. Opět ticho, je vidět, jak se Žofiiny rty pohybují a naléhavě hovoří, ale neslyšíme co.

Žofie pomalu Smetanu pouští, když vidí, že se uklidnil.

SMETANA

Přišla si pro
mě...Kateřina...přišla si pro mě!

ŽOFIE

Ale co to povídáš.

Smetana se vyděšeně rozhlíží, pokouší se vstát, jakoby se snažil najít v pokoji návštěvníka. Žofie ho zatlačí zpět do polštáře.

SMETANA

Je tady...je tady...

ŽOFIE

Nikdo tu není.

Žofie mu položí ruku na tvář, důrazně hovoří, aby mohl Smetana odečítat ze rtů.

ŽOFIE

Nikdo tu není.

Smetana si lehne, ale pořád se vrtí.

ŽOFIE

Jsem s tebou. Neměj strach.

Smetana vyčerpaně zavírá oči, Žofie ho hladí po vousech a po tváři, sama se snaží uklidnit.

Smetana spí, jednu ruku svěšenou z postele. Žofie naslouchá jeho oddechování a větru za oknem. Pak náhle uslyší zavrzaní a sama se vyděšeně otočí, sáhne po lampě, ale nic a nikoho nevidí. Vstane z postele a jde za zvukem. Světlo petrolejky

(POKRAČUJE)

osvítí portrét Kateřiny, Smetanovy manželky a Žofiiny matky, na zdi. Kateřina je vyhublá žena s velkýma očima, pod kterými jsou temné kruhy, které vypadají ještě strašidelněji, když na ně svítí petrolejka.

Žofie má strach. Dívá se nehnutě matce do očí a matka se dívá z plátna na ní. Ženy jsou si velmi podobné.

EXT, PŘED MYSLIVNOU, DEN

Kokrhá kohout, krajina se probouzí.

INT, MYSLIVNA - SMETANŮV POKOJ, DEN

Smetana sedí na okraji postele, ruce bezvládně svěřené v klíně. Na nočním stolku je táč s rozvrтанou snídaní. Vedle něj sedí LÉKAŘ (40), vousatý muž v obleku a s brýlemi na nose, který má vedle sebe otevřenou velkou koženou brašnu a prohlíží Smetanovy uši. Smetana se během procedury vrtí a občas přivře oči bolestí, ale jinak se ani nehne.

INT, MYSLIVNA - KUCHYNĚ, DEN

Lékař přichází do kuchyně, kde Žofie a POSLUHOVAČKA ANNA ČAPKOVÁ(55) připravují oběd. V kuchyni si motají Žofiiny děti, nejstarší ZDENĚK (8) a pak jeho sestry EDITA (7) a BĚLA (5). V kolébce je roční batole, občas zapláče.

Žofie je přepásána zástěrou, pohybuje se energicky, krájí zeleninu do polévky, občas se věnuje některému z dětí, nemá ani chvíli klidu. Jakmile spatří lékaře, všeho nechá a začne si do zástěry otírat ruce.

ŽOFIE

No?

LÉKAŘ

Bohužel se to vůbec nezlepšilo.

ŽOFIE

Jak nezlepšilo?

Zděnek strčí Editu a převrhnou kbelík, který se zarachocním spadne.

ŽOFIE

Edito!

Žofie se hned ale otáčí zpět k lékaři, jakmile je zády, začnou se děti znovu strkat.

(POKRAČUJE)

LÉKAŘ

S pravým uchem se už bohužel nic
dělat nedá, to už jsem vám říkal...

ŽOFIE

Vyměňuji mu zábaly každý den
několikrát...vata s
olejem...všechno jak jste řekl...

LÉKAŘ

Hlavně at' odpočívá.

Žofie vytáhne dvě zlatky a podává je lékaři.

LÉKAŘ

Věřte mi, že dělám pro vašeho otce
co můžu. Samozřejmě by bylo
nejlepší, kdyby odjel na léčení a
podstoupil operaci...

Edita začne plakat a schová se Žofii za sukni, ta ji
mechanicky přitáhne k sobě. Lékař neví, kam s očima. Žofie
se na něj vztekle zadívá.

ŽOFIE

Léčení? Operace?

Trochu zvýší hlas.

ŽOFIE

A kde na to mám asi vzít?

EXT, JABKENICE - RYBNÍK, DEN

Josef se Žofií se prochází podél rybníka. Nedívají se na
sebe. Pár kroků před nimi běží jejich děti.

JOSEF

Proč ho na to léčení nepošleš?

ŽOFIE

Protože už na všech léčeních byl a
pomohlo mu to?

Žofie se na Josefa otočí.

ŽOFIE

A i kdyby mu nějaké sanatorium
pomohlo, tak ho sotva dostanu z
domu...

(POKRAČUJE)

JOSEF

Jeho stav je na pováženou. Mluví nesouvisle, tříská do piána, děti z něj mají strach a já taky...

ŽOFIE

To mě mrzí, že tě můj otec tak obtěžuje!

Žofie se rozejde o poznání rychleji, Josef ji vezme naléhavě za ruku.

JOSEF

Drahá, kdybys jen zvažila...

ŽOFIE

Ne.

JOSEF

Na penězích nezáleží. Možná by mu to pomohlo. A nám určitě taky.

Žofie se kroutí.

JOSEF

Uleví si ti. Sama vidíš, že mu nedokážeš pomoci.

Žofie se mu vyškubne.

ŽOFIE

Ne! Nepošlu svého otce pryč! Nikdy, rozumíš?

Josef sklopí hlavu, Žofie odbíhá pryč za dětmi.

INT, MYSLIVNA - SMETANŮV POKOJ, DEN

Smetana sedí u klavíru, dotýká se klaviatury, ale jakýkoliv dotek nevyvolá jediný zvuk. Přejede pak prsty po partituře. Je naprosto klidný. Kolem uší má omotanou gázu a má ji uvázanou pod bradou na uzel. Žofie ho zezadu obejme a položí mu bradu na rameno. Po chvíli se Smetana doteku podvolí a roztřesenou rukou popláčá Žofii po paži. Žofie si povzdechne, tvář má odvrácenou.

Do dveří vejde posluhovačka Čapková a Smetanu odvádí na procházku. Žofie mu rukou naznačí, že musí ven na vzduch.

INT, KOČÁR, DEN

Detail na rozevřenou knihu na Fröjdině klíně. V knize je založená partitura "Vidění na plese", už stará a vybledlá, ale milovaná. Přejíždí po ní Fröjdina ruka v elegantní černé rukavici. Zalistuje dál a odhalí Smetanův daguerotyp, na které je pohledný a podstatně mladší, plnovous má zastřižený a temný.

FRÖJDA BENECKE (47) vzhledne a zaklapne knihu. Tmavé šaty, které má na sobě splývají s tmavým interiérem kočáru. Je to pohledná dáma s bohatými tmavými vlasy, protkanými stříbrnými nitkami, spletenými ve složitém účesu. Odhrne záclonku na okně a zadívá se ven. Má výraz plný naděje.

EXT, JABKENICE, DEN

Kočár přijíždí před myslivnu. Žofie čeká přede dveřmi se sepjatýma rukama, jakoby očekávala příjezd královny, ale příliš nadšeně se netváří. Je ale vidět, že si oblékla lepší šaty. Vedle ní stojí Josef a jsou tam vyrovnané jejich děti, posluhovačka drží miminko.

Kočí seskočí, otevře dveře a podává vystupující Fröjďě ruku. Žofie se donutí zdvořile usmát.

ŽOFIE

Paní Fröjdo, vítejte. Jaká byla cesta?

Fröjda se usměje a sevře Žofiiny ruce.

FRÖJDA

Úmorná. Děkuji za pozvání, Žofie.

Ženy stojí naproti sobě a dívají se na sebe. Koně frkají a hrabou kopyty.

INT, MYSLIVNA - SALON, DEN

Žofie nalévá čaj do porcelánových hrnků. Slunce svítí do oken. Stěny jsou vymalované a vyzdobené, je zde klavír a nábytek s nevkusným červeným čalouněním. Ve skleníku jsou vystavené daguerotypie - svatební Smetany a jeho manželky Kateřiny, Žofie jako malé holčičky. Je rovněž vystavena stříbrná taktovka v ozdobném pouzdře. Vedle taktovky je malá krabička, s čímsi, co vypadá jako zežloutlá a suchá tráva. Fröjda si to prohlíží se zájmem, přes sklo se toho dotkne.

ŽOFIE (M.O.)

Víte, že si na vás pamatují?

Fröjda se otočí od skleníku.

(POKRAČUJE)

FRÖJDA

Doopravdy?

Fröjda má svlečené rukavičky i klobouk, ale pořád jí není zcela pohodlně. Sedí na pohovce s dokonale rovnými zády. Žofie jí podá šálek čaje, ze kterého se ale nenapije. Josef se na obě ženy dívá, vypadá, že se necítí dobře.

ŽOFIE

Odjížděli jsme ze Švédska a vy jste se přišla rozloučit.

FRÖJDA

To jste byla maličká, to je...

ŽOFIE

Víc, než pětadvacet let.

FRÖJDA

Od té doby jste vyrostla. Jste velmi podobná své matce.

JOSEF

To je pravda.

ŽOFIE

Vždyt' jsi mou matku nikdy nepotkal.

JOSEF

Máme na zdi obraz. Od nějakého švédského malíře.

Fröjda kývne hlavou.

FRÖJDA

A váš otec? Jak mu je?

Žofie a Josef se na ni oba podívají, sklopí hlavu.

Fröjda pozdvihne šálek k ústům, ale hned ho odloží, a ten zazvoní o podšálek.

FRÖJDA

Slyšela jsem...už je to pár let...že měl v uších šelest. A pak najednou...ale stále komponoval, to mi dodávalo naději, že to nebude tak zlé.

ŽOFIE

Nebylo.

(POKRAČUJE)

JOSEF

Na začátku. Pak se přidaly další komplikace.

FRÖJDA

Netušila jsem to... Slibuji, že vás nezdržím dlouho.

ŽOFIE

Pořád neznáme důvod vaši návštěvy.

FRÖJDA

Jeho přátelé z celého Švédska mě poprosili, abych mu něco předala.

Žofie se vděčně usměje, Josef se významně podívá na Žofii.

FRÖJDA

Musím ho vidět. Prosím. Kde je?

Žofie si vymění s manželem pohled.